

Komunitou podporované zemědělství v praxi: EKO FARMA ŠELONGOVI

Komunitou podporované zemědělství, ve zkratce KPZ, propojuje většinou malé, rodinné, ekologicky nebo šetrně hospodařící zemědělce se skupinou odběratelů, tzv. podílníků. Iniciativy mohou mít různou formu, ale vždy stojí na stejných principech: přímé partnerství mezi zemědělcem a podílníkem bez dalších prostředníků, lokálnost, dlouhodobá vzájemná důvěra a podpora. Jak ale tyto modely fungují v praxi?

Šelongovi navázali v hospodaření na tradici svých předků (foto: Nikol Klapková pro knihu „Bio je naše cesta“, Nakladatelství KAZDA).

Modely komunitou podporovaného zemědělství

Co KPZ, to jedinečné řešení, které vyplývá z potřeb, schopností, osobností i situace zemědělců a odběratelů. Dá se ale říci, že u nás existují tři základní funkční modely.

Ekofarma Šelongovi

Pavel a Gábina Šelongovi na své farmě v Pustějově na Novojičínsku pěstují na 18 hektarech zeleninu, brambory, obilí, ale vysazují i ovocné aleje a chovají zvířata. Model uzavřeného cyklu v hospodářství. Jejich rodiče hospodařili konvenčně, ale Pavel s Gábinou se rozhodli dělat to jinak, bez umělých hnojiv a chemie. S KPZ se seznámili v roce 2010, před tím zkou-

šeli své výpěstky prodávat na trzích, ale bylo to časově náročné. V roce 2012 začali sami fungovat v systému KPZ, které se pro jejich zeleninu stalo jediným odbytovým kanálem.

První KPZ skupinu v Kopřivnici pomohla Šelongovým vytvořit Alena Malíková, která dnes působí v Nadaci pro půdu. Před začátkem sezóny proběhlo setkání v čajovně, kde se sešli Šelongovi s odběrateli. Domluvili se, že lidé budou peníze za zeleninu platit měsíc dopředu, měli totiž zpočátku strach, jestli bude systém fungovat a nechtěli riskovat, že si lidé předplatí celou sezónu, která by nemusela vyjít. Ale zjistili, že to jde.

První rok dodávali Šelongovi skupině asi 50 podílníků jednou za 14 dní od května do listopadu. Postupně navyšovali počty a v současné době mají více skupin

	Popis	Sdílení rizika
Farmářská KPZ	Provoz systému zajišťuje sám zemědělec, jehož úrodu si členové předplácejí, aniž by se dále aktivně zapojovali. Zemědělec je zodpovědný za vše.	Zemědělec sdílí většinu rizik. Odběratelé mohou sdílet riziko nízké úrody. Příklad: Ekofarma Šelongovi, Rodinná farma Lukava
Odběratelská KPZ	Spotřebitelé vytvoří skupinu a naváží partnerství se zemědělcem. Společně se domluví na podmínkách spolupráce na období jedné sezóny a odběratelé zaplatí zemědělci předem. Dodávku zajišťuje zemědělec, odběrné místo, nábor členů a komunikaci si zajišťuje komunita.	Zemědělec sdílí většinu rizik. Odběratelé mohou sdílet riziko nízké úrody. Příklad: Statek Karel Tachecí, Svobodný statek na Soutoku
Komunitní KPZ	Podnik řízený komunitou, která si najímá zemědělce, aby se staral o její vlastní nebo pronajatou půdu. Všechny náklady pokrývají členové a všechna úroda je rozdělena mezi členy. Dodávku a odběrné místo zajišťuje komunita.	Komunita nese všechna rizika a přijímá výnosy, zemědělec nese žádná rizika. Příklad: Komunitní zahrada KomPot, KPZ Pikovice

AMPI

vzdělává děti i dospělé o souvislostech jídla, zemědělství a krajiny. Zastřešuje rozvoj komunitou podporovaného zemědělství a lokálních potravinových systémů. V KPZkoALICI propojuje spotřebitele a zemědělce. Ve Farmářské škole nabízí ucelený program praktického vzdělávání na ekologických farmách u nás i v zahraničí.

Šárka Krčilková

je spoluzakladatelkou a koordinátorkou KPZ CoolAND a od roku 2017 se věnuje v AMPI solidárním potravinovému systému.

Kontakt: sarkak@asociaceampi.cz

Šelongovi připravují každému podílníkově zeleninu do dřevěné bedýnky (foto: Ekofarma Šelongovi).

s celkem 200 podílníky, které zaváží na několik odběrových míst pravidelně v úterky a čtvrtky (Nový Jičín, Bílovec, Ostrava, Příbor, Kopřivnice, Rožnov) a vydávají také doma na farmě. Odběratelé si předplácí odběr, tzv. podíl na úrodě, na celou sezónu dopředu. Pro Šelongovi to znamená, že peníze získají v době, kdy se na poli ještě nic neurodilo, že s nimi mohou počítat a investovat je do hospodaření. Vědí, že jejich úrodu bude mít kdo odebrat. Cenu podílu si stanovují sami a zohledňují náklady na jejich způsob hospodaření a života. V roce 2020 to bylo 4.900 Kč bez DPH za 14 odběrů pro každého jednotlivce, kteří mohli zaplatit ve dvou splátkách.

V podílu je to, co zrovna na poli vyrostlo. Skladba i velikost podílu se během sezóny mění. Šelongovi pěstují asi 30 druhů zeleniny, sazenice si předpěstovávají sami ve skleníku. Nevadí, když je něčeho méně, protože se urodilo méně, nebo to není vzhledově dokonalé. Vše se odvíjí od důvěry a vzájemné ohleduplnosti. Když Šelongovi mohou, přidají do podílu navíc, když to nejde, podílníci to pochopí. Takový svět chtějí a takový svět tvoří.

Šelongovi zažili i sezónu s extrémním suchem (tenkrát ještě neměli závlahy), kdy podíly byly menší a chudší. Pro Ostravskou skupinu s 50 lidmi to byla první sezóna. Šelongovi čekali, že díky špatné zkušenosti se skupina rozpadne, ale odběratelé to chápali. Sdíleli riziko nízké neúrody, nikdo nechtěl peníze nazpět a dokonce pokračovali s odběrem i následující rok. Pochopili tak smysl KPZ.

Výdejní místa mají různá, od garáže, malé kavárny až po bezobalové obchody. Podíly připravují každému odběrateli do samostatné bedýnky, které na výdejním místě pouze složí a odběratelé si je tam vyzvednou. Bedýnky jsou vratné a v sys-

Spolupráce farmy a odběratelů se odvíjí od důvěry a vzájemné ohleduplnosti (foto: Nikol Klapková pro knihu „Bio je naše cesta“, Nakladatelství KAZDA).

tému se točí. Pro Šelongovi to znamenalo investici, protože jedna bedýnka stojí 260 Kč a potřebují pro každého tři kusy. S organizací výdeje a odběrného místa pomáhají odběratelé.

Žádné smlouvy Šelongovi s odběrateli nesepisují. Každý rok se obmění asi 10 % z nich. Propagaci Šelongovi neřeší, mají pouze informace na svém webu. I tak mají kapacitu plnou. Komunikaci s podílníky, jejich nábor, evidenci a s tím související administrativu má na starosti Gabriela. Jednou za rok uspořádají na svém statku s odběrateli osobní setkání, které je důležité pro vzájemné poznání se. Komunikace ale jinak probíhá převážně emailem. Šelongovi zjišťují, že právě tahle organizační část KPZ je časově náročná, vysvětlovat každému novému podílníkově, jak systém funguje. Oceňují,

že v jedné z odběratelských skupin se našla koordinátorka, která řeší veškerou komunikaci a organizaci skupiny sama.

Kde získat informace a jak začít?

Ptejte se lidí, kteří už mají s KPZ zkušenosti, ať jsou to zemědělci, koordinátoři komunit či asociace AMPI. Kontakty na ně najdete na webech asociaceampi.cz, kpzinfo.cz a v mapě Adresář farmářů adresarfarmaru.cz. Chcete-li být s KPZ v kontaktu a sdílet zkušenosti, přihlaste se k odběru Zpravodaje ze světa živého zemědělství (bit.ly/39Yxzn) nebo se přidejte do uzavřené facebookové skupiny KPZkoALICE.